LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

9.2.2026
U 76/2025 vp
Asiantuntijalausunto
VN/2558/2026

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö 3.2.

U 76/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi päätöksen (EU) 2015/1814 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse markkinavakausvarannosta rakennusten ja tieliikenteen aloilla ja muilla aloilla

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

ETS2 markkinavakausvarantoon (MSR) tehtävillä muutoksilla pyritään lieventämään järjestelmän käynnistämiseen liittyvää riskiä päästöoikeuksien kysynnän ja tarjonnan epätasapainosta, vahvistamaan markkinoiden kykyä sietää häiriöitä sekä ehkäisemään kohtuuttomia hintavaikutuksia järjestelmän alkuvuosina.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa seuraavaa. ETS2 päästökaupan alkuvuodet ovat erityisen alttiita hintavaihteluille, koska päästöoikeuksien markkina on vasta muodostumassa, eikä toimijoilla ole vielä vakiintunutta käsitystä päästöoikeuksien todellisesta kysynnästä, mikä lisää markkinoiden epävarmuutta ja altistaa hinnan tavanomaista suuremmille vaihteluille. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää myönteisenä, että ETS2-järjestelmään liittyvää markkinavakausvarantoa vahvistetaan. Komission esittämät MSR-tarkennukset ovat perusteltuja ja kannatettavia, koska ne on suunnattu ETS2 päästöoikeusmarkkinan keskeiseen ongelmaan eli hintavaihtelun ja likviditeettiriskin pienentämiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että päästökaupan liian suuriin hintapiikkeihin varautuminen tulee toteuttaa EU:n tasolla ja päästökauppajärjestelmän sisäisin mekanismein, ei erillisinä jäsenvaltioiden omia kompensaatiotoimia edellyttävinä ratkaisuina. MSR:llä tehtävillä muutoksilla ei ole vaikutusta päästökattoon, ja nyt tehtävät muutokset aktivoituvat vasta, jos päästöoikeusmarkkinoilla syntyy häiriö tai markkinalikviditeetti laskee liian alhaiseksi.

Koska markkinavakausvarannosta vapautettavien lisäpäästöoikeuksien kriteerejä laajennetaan ja vapautettavien päästöoikeuksien määrää lisätään, tämä voi johtaa suurempiin päästötasoihin ETS2- järjestelmässä verrattuna tilanteeseen, jossa markkinavakausvarantoon ei tehtäisi muutoksia. ETS2-sektorin päästöt kuuluvat kuitenkin vuoteen 2030 saakka taakanjakoasetuksen velvoitteiden piiriin, jolloin jäsenvaltiot on velvoitettu tekemään päästövähennystoimenpiteitä ETS2:sta huolimatta.

Lisäksi komission ehdotuksen mukaan ETS2-markkinavakausvarantoon luoduista 600 miljoonasta päästöoikeudesta käyttämättä jääneet määrät säilyvät voimassa myös vuoden 2030 jälkeen markkinoiden ennakoitavuuden ja luottamuksen vahvistamiseksi. Koska vuoden 2030 lopussa tapahtuvaa mitätöintiä ei enää tehtäisi, MSR:ään jääneet päästöoikeudet säilyisivät käytettävissä myös 2030 jälkeen ja voisivat tulla markkinoille myöhemmin, mikä kasvattaa kumulatiivisten päästöjen riskiä verrattuna tilanteeseen, jossa jäljelle jääneet oikeudet olisi mitätöity.

Esityksen vaikutukset Suomen liikenteen päästöjen vähentämiseen ovat epävarmat, johtuen siitä, että ETS2 järjestelmän hintatasoa on vaikea ennakoida ennen päästökaupan käynnistymistä. ETS2-päästöoikeuden hintaan vaikuttavat ennen kaikkea päästökaton taso ja sen vuosittainen kiristyminen sekä fossiilisten polttoaineiden kysyntä päästökauppaan kuuluvilla sektoreilla EU-tasolla. Päästöoikeuden hintaan vaikuttaa myös se, kuinka nopeasti rakennusten lämmityksen ja tieliikenteen siirtymä etenee, sillä energiatehokkuusinvestoinnit, vähäpäästöiset ajoneuvot ja muut vaihtoehtoiset teknologiat ja kulkutapamuutokset vähentävät polttoainekysyntää ja siten pienentävät päästöoikeuksien tarvetta. Nyt tehtävillä muutoksilla markkinavakausvarantoon ei arvioida olevan suurta vaikutusta tehtyihin Suomen päästövähennysarvioihin, joissa päästökaupan hintana on käytetty 50 €/tCO_2. Liikenne- ja viestintäministeriö huomioi, että esitetty 45 euron CO_2-tonnin raja on direktiivissä määritelty kiinteäksi vuoden 2020 reaalihinnoin, joten hinnanvakautusmekanismin laukaiseva päästöoikeuden nimellishinta päästökaupan käynnistyessä vuonna 2028 on tätä suurempi.

Lisäksi eduskunta on ETS2-lain käsittelyn yhteydessä edellyttänyt, että hallitus seuraa päästöoikeuden hinnan kehitystä ja valmistelee kompensaatioratkaisuja tilanteisiin, joissa päästöoikeuden hinta nostaa polttoaineiden hintoja kohtuuttomasti. Komission ehdotus vastaa myös tähän tarpeeseen. Hintakehityksen hallittu eteneminen on keskeistä järjestelmän legitimiteetin kannalta sekä sen varmistamiseksi, ettei järjestelmä aiheuta kohtuuttomia vaikutuksia kotitalouksille tai heikennä yritysten toimintamahdollisuuksia. Markkinavakausvaranto toimii tässä keskeisenä välineenä, joka ehkäisee lyhyen aikavälin voimakkaita hinnanvaihteluita.